

Eviras anvisning om övervakning av tvärvillkor gällande övervakning av djursjukdomar år 2015

En myndighets verksamhet skall bygga på den befogenhet som föreskrivs i lag och lagen skall noggrant följas i myndighetens verksamhet. Myndighetens ansvaringar är till sin rättsliga natur inte bindande för andra myndigheter eller företagare. I sista hand avgörs frågor som gäller tillämpandet av lagstiftningen av en domstol.

Denna anvisning innehåller både direkta citat ur lagstiftningen och tolkningar av hur lagstiftningen tillämpas. Tolkningarna i anvisningen är Eviras syn på hur lagstiftningen borde tillämpas.

A. Iakttagande av TSE-krav vid handel på den inre marknaden och import

I övervakningen av tvärvillkor på gårdarna ingår övervakning av att TSE-kraven i fråga om får och getter samt könsceller och embryon av dessa iakttas vid handel på den inre marknaden samt vid import från länder utanför EU. I denna anvisning beskrivs i detalj endast hur tvärvillkoren i fråga om avelsfår och -getter iakttas beträffande TSE-kraven vid handel på den inre marknaden. Om det framgår att på en gård som ingår i urvalet för tvärvillkorsövervakning förekommer import eller export av embryon, könsceller eller slaktdjur av får eller getter mellan Finland och ett annat EU-land eller import från ett land utanför EU, kan kontrollören ta kontakt med Evira.

1. Vad övervakas

Vid handel på den inre marknaden övervakas att de hälsokriterier som fastställts för scrapie hos får och getter uppfylls, samt att de eventuella restriktioner som fastställts för gården på grund av import av dessa iakttas.

Vid handel på den inre marknaden ansvarar importören för importkontrollen och för att varje importerat parti uppfyller lagstiftningens krav och åtföljs av nödvändiga handlingar. Myndighetskontrollen utförs genom stickprov. Aktörer inom handeln på inre marknaden och importen kan se sina händelser i Traces-systemet och också fylla i de grundläggande uppgifterna om varje handelsparti i systemet.

2. Hur övervakas detta

2.1. Åtgärder före utförande av ett kontrollbesök

Den kontrollör som utför tvärvillkorskontrollen kan före gårdsbesöket ta kontakt med den kommunalveterinär som övervakar den får- eller gettgård som tagits ut vid övervakningsurvalet. Av veterinären begärs eventuella intyg över handel med får, getter samt könsceller och embryon av dessa på den inre marknaden (exportintyg fås av kommunalveterinären) och importintyg, ifall export eller import på den inre marknaden har utförts inom de 5 senaste åren (jordbrukaren ska förvara importintygen i fem år). Iakttagandet av TSE-kraven har varit en del av

Enheten för djurens hälsa och välfärd

Eviras anvisning om övervakning av tvärvillkor gällande övervakning av djursjukdomar år 2015

tvärvillkorsövervakningen först från början av år 2010. Hälsointygen bör också finnas i elektronisk form i Traces-systemet, vilket bör kontrolleras med kommunalveterinären. På basis av hälsointygen kan kontrollören före kontrollbesöket kontrollera om hälsovillkoren iakttagits.

Vid kontakten med kommunalveterinären kontrolleras också att gården hör till det gårdsvisa övervakningsprogrammet för TSE-sjukdomar, ifall gården har exporterat djur inom den inre marknaden under de senaste fem åren. Om en gård har exporterat får eller getter till Danmark, Österrike, Sverige eller Norge måste gården höra till hälsokategori 1 inom hälsoövervakningen av scrapie. Om gården har exporterat får eller getter till andra EU-länder ska gården höra till hälsokategori 2 eller 1 inom hälsoövervakningen av scrapie.

Samtidigt kontrollerar man att de årliga kontroller som ingår i programmet har genomförts och ber att få de fynd som observerats vid dem för kännedom.

Gårdens djurförteckningar granskas i djurregistret i syfte att sådana djur som är födda annanstans än i Finland ska upptäckas.

2.2. Åtgärder under kontrollbesöket

Vid kontrollbesöket granskas, att gården sett till att exportpartierna granskas av en tjänsteveterinär innan de skickas i väg, och att aktören vid import har granskat de importerade partierna för att kontrollera att hälsovillkoren uppfylls.

I hälsointygen granskas, att villkoren i punkt II.10 gällande handel på den inre marknaden har iakttagits för scapiens del:

- Har i punkten fyllts i landet (på importintyg Finland), samt förordning 999/2001/EG.
- Har man i fråga om export till Danmark, Sverige eller Österrike fyllt i mottagarlandet samt förordning 999/2001/EG.

Hälsointygsmodellen för avelsfår och -getter i Traces-systemet är *91/68 EIII får och getter avsedda för avel*.

Vid kontrollen granskas också, att avsändarlandets behöriga myndighet som granskat de djur som skickas iväg, har printat ut ett intyg från Traces-systemet som åtföljer försändelsen, och samtidigt skickat intyget till mottagarlandets myndigheter på elektronisk väg. Dessutom kontrolleras att försändelsen har åtföljts av versioner av hälsointyget på både avsändar- och mottagarlandets språk, att båda versionerna har stämplat och att åtminstone avsändarlandets språkversion har undertecknats av veterinären.

Gårdens djurförteckning kontrolleras med avseende på importerade djur, embryon och könsceller, även om import eller export inte anmälts på gården. I förteckningen letas efter tecken på import och export. Också djurens öronmärken kontrolleras med avseende på import och export.

Kontrollören ber att få se gårdens förteckning över export och import på den inre marknaden, även om gården inte anmält någon import eller export. Förteckningen ska förvaras i fem år och granskas med avseende på de uppgifter som krävs enligt lagstiftningen (JSM förordning 977/2006):

Om import

- 1) ankomstdatum,
- 2) försändelsens innehåll,
- 3) exportland, avreseplats och avsändare,
- 4) bestämmelseplats eller bestämmelseplatser för olika djurarter,
- 5) vem som utfört importkontrollen,
- 6) eventuella följande mottagare, om importören har överlåtit djur eller produkter vidare

Enheten för djurens hälsa och välfärd

Eviras anvisning om övervakning av tvärvillkor gällande övervakning av djursjukdomar år 2015

Om export

- 1) avgångsdatum
- 2) exportförsändelsens innehåll (djurart, antalet djur och eventuella identifieringsmärken eller produkter och mängd)
- 3) avreseplats och, i fråga om levande djur, deras födelseplats
- 4) mottagare och bestämmelseplats

3. Bedömning av försummelser

I situationer där man märker att kraven inte har iakttagits, fyller kontrollören i den bedömningsblankett som åtföljer observationsprotokollet, där hon/han ger förslag till påföljdsprocentsatser för försummelseerna.

Exempel på bedömning av en försummelses varaktighet, omfattning och allvar:

- Om en gård inte fört någon särskild förteckning över importen eller exporten, men till övriga delar följt villkoren i fråga om scrapie, och kopior över hälsointyg kan kontrolleras, är försummelsen obetydlig och stödmottagaren sänds en tidig varning med uppgifter om den konstaterade överträdelsen och mottagarens skyldighet att vidta korrigerande åtgärder.
- Gården har bokföring över sin import och export eller export på den inre marknaden av får, getter och könsceller och embryon av dessa, men djurens importhälsointyg finns inte med i bokföringen. Producenten kan skaffa kopior av hälsointygen av tjänsteveterinären eller TRACES-systemet i efterhand. Stödmottagaren sänds en tidig varning med uppgifter om den konstaterade överträdelsen och mottagarens skyldighet att vidta korrigerande åtgärder.
- Om villkoren gällande scrapie inte uppfylls och det inte är möjligt att i efterhand fylla upp kraven, är försummelsen av hälsokraven omfattande och allvarlig, och förslaget till påföljdsprocent 3 %.
- Veterinären har inte tillkallats för att granska djur som ska exporteras eller fylla i hälsointyget. Gården har ändå ingått i övervakningsprogrammet för scrapie, och villkoren för export uppfyllts till denna del. Förslaget till påföljdsprocentsats är 3%.

B. Iakttagande av anmälningsskyldigheten gällande djursjukdomar

1. Vad övervakas

Vid tvärvillkorsövervakningen gällande anmälning om djursjukdomar på gårdarna kontrolleras, att gården i fråga om TSE-sjukdomar har iakttagit bestämmelserna i 14 § i lagen om djursjukdomar (441/2013) om anmälan om misstänkt djursjukdom samt bestämmelserna i 19 § i lagen om skyldigheten att om möjligt hålla djuret avskilt från andra djur på djurhållningsplatsen och undvika att förflytta djur, produkter, varor och ämnen som eventuellt kan sprida smitta tills regionförvaltningsverket har beslutat om fortsatta åtgärder samt skyldigheten att iaktta myndigheternas förordnanden enligt kapitlet 4 i syfte att bekämpa TSE-sjukdomen.

Enligt 14 § i lagen om djursjukdomar måste en aktör som är ansvarig för djur eller någon annan person utan dröjsmål anmäla saken till kommunalveterinären eller regionförvaltningsverket, om hon/han misstänker eller konstaterar att ett djur har drabbats av en djursjukdom som ska bekämpas. Alla TSE-sjukdomar hos djur hör till djursjukdomar som ska bekämpas. Ägaren förutsätts inte känna till vilken djursjukdom det är fråga om. En aktör som är ansvarig för djur som misstänker att ett djur har drabbats av en djursjukdom som ska bekämpas eller av en ny, allvarlig djursjukdom, ska om möjligt hålla djuret avskilt från andra djur på djurhållningsplatsen och undvika att förflytta djur, produkter, varor och ämnen som eventuellt kan sprida smitta tills regionförvaltningsverket har beslutat om fortsatta åtgärder. Regionförvaltningsverket utfärdar nödvändiga förordnanden (beslut för att förhindra spridning av sjukdom) som riktas till den aktör som är ansvarig för djurhållningsplatsen. I en brådskande situation får kommunalveterinären meddela ett interimistiskt beslut. Regionförvaltningsverket ska fatta ett eget beslut i ärendet senast inom fjorton dygn.

Iakttagandet av anmälningsskyldigheten gällande djursjukdomar och utfärdade bestämmelser övervakas år 2015 i regel i efterhand på de gårdar, där en TSE-sjukdom har konstaterats. Tvärvillkorsövervakning i fråga om djursjukdomar kan emellertid också göras på en gård, där man misstänker förekomst av en TSE-sjukdom, men som inte ännu anmält till tjänsteveterinären om att djursjukdomen misstänks förekomma. Misstanken kan uppkomma i samband med ett annat gårdsbesök. Övervakningen kan utsträckas också till sådana kontaktgårdar, där man på basis av en epidemiologisk undersökning, av grundade skäl kan misstänka att smitta förekommer.

Övervakningen av tvärvillkor ersätter inte den vanliga nationella övervakningen av djursjukdomssituationen på produktionsgårdar.

1.1. Utvidgning av övervakningen

Den övervakande myndigheten utvidgar en övervakning på plats till att gälla övervakning av tvärvillkoren, om en gård som fått stöd har underlåtit att meddela till veterinären om uppenbara symptom på TSE-sjukdomar eller om gården brutit mot bestämmelser som påförts gården för att bekämpa TSE-sjukdomar.

2. Hur övervakas detta

Eviras enhet för djurens hälsa och välfärd anmäler om förekomsten av TSE-sjukdomen till regionförvaltningsverket. Uppgiften om en misstänkt TSE-sjukdom kan komma till regionförvaltningsverket från Evira, kommunalveterinären och ibland av någon annan veterinär.

Enheten för djurens hälsa och välfärd

Eviras anvisning om övervakning av tvärvillkor gällande övervakning av djursjukdomar år 2015

Tvärvillkorskontrollen görs då på basis av anmälningen utan särskild begäran. Om anmälan om misstanke kommer från någon annan än veterinären eller Evira utförs tvärvillkorskontrollen inte genast, utan först efter att veterinären besökt gården för att konstatera vilka symptom djuren har och vid behov inlett åtgärder för att bekämpa sjukdomen.

2.1. Åtgärder före gårdsbesöket

Kontrollera före gårdsbesöket om det är fråga om konstaterad eller misstänkt förekomst av en djursjukdom, och varifrån informationen kommit. Dessutom kontrolleras till exempel hos kommunalveterinären, om gården har anmält om symptom hos djuren. Även om symptom inte har anmälts betyder det inte, att inte anmälningsskyldigheten iakttagits.

Om en gård har påförts ett beslut för att förhindra spridning av sjukdom på grund av en djursjukdom, klargör innehåll i bestämmelserna på förhand. I djurregistret kontrolleras eventuella förflyttningar av djur under restriktionstiden, ifall förflyttning av djur begränsas genom bestämmelserna. Också uppgifterna om döda djur eller andra uppgifter som kan tyda på förekomst av djursjukdom som fås t.ex. från ELITE-tillämpningen kontrolleras.

Gårdens basuppgifter sparas i ELITE-tillämpningens övervakningsmodul som grund för observationsprotokollet.

2.2. Kontrollbesök

En sjukdomssituation är redan i sig en mycket stressande situation för djurägaren. Detta bör beaktas då man fastställer tidpunkten för kontrollbesöket, dvs. när gården ska besökas och hur man ska agera vid besöket.

Gårdens djur undersöks utvändigt med avseende på eventuella symptom på TSE-sjukdomar. Om man upptäcker tydliga symptom, frågar man av djurens ägare eller innehavare om symptomen anmälts till kommunalveterinären eller regionförvaltningsverket. Om inga symptom upptäcks vid kontrolltillfället, frågas om eventuella tidigare symptom och om dessa anmälts. Uppgifterna om djurens dödlighet kontrolleras på gården.

Djurens ägare eller innehavare ombeds dessutom utreda, vilka slags bestämmelser gården påförts i fråga om den aktuella TSE-sjukdom, och hur iakttagandet av bestämmelserna kontrollerats.

3. Resultatet av övervakningen och bedömning av försummelser (bedömning av indikatorer)

Den länsveterinär som utför tvärvillkorsövervakningen fyller i observationsprotokollet jämte nödvändiga bilagor. Graden av försummelse bedöms på bedömningsblanketten. Exempel på bedömning av en försummelses varaktighet, omfattning och allvar:

- Om en djursjukdom har konstaterats vid en rutinkontroll och djuret inte enligt tidigare tillgängliga uppgifter förut uppvisat symptom (t.ex. atypisk scrapie konstaterats vid en rutinkontroll), har det inte inträffat någon försummelse av anmälningsskyldigheten.
- Om en försummelse är obetydlig med tanke på helheten och inte kan orsaka spridning av en djursjukdom eller annars medföra fara för djurs eller människors hälsa, blir förslaget till påföljdsprocent 1 %. En sådan situation kan uppstå till exempel om det misstänkts någon TSE-sjukdom hos ett djur på gården, men djuret i samband med kadaverinsamling skickats till en destrueringsanläggning av klass I, där provet för påvisande av sjukdomen har tagits.

Enheten för djurens hälsa och välfärd

Eviras anvisning om övervakning av tvärvillkor gällande övervakning av djursjukdomar år 2015

- Om det till följd av en försummelse har uppstått uppenbar fara för spridning av en djursjukdom till en annan gård, blir påföljdsprocenten 5 % med beaktande av försummelsens omfattning och alvar. En sådan försummelse kan uppkomma till exempel i en situation där djur har flyttats till en annan gård, trots att det på gården förekommer uppenbara symptom på en TSE-sjukdom.

Försummelsens uppsåtlighet bör bedömas separat.